

เวชศาสตร์ฟื้นฟู 2558; 25(1): 1-2  
J Thai Rehabil Med 2015; 25(1): 1-2

## วารสารเวชศาสตร์ฟื้นฟู

ศาสตราจารย์คลินิกเกียรติคุณ แพทย์หญิงฉัฐยา จิตประไพ

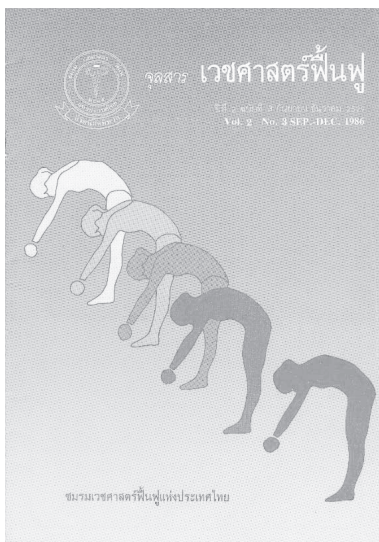
วารสารเวชศาสตร์ฟื้นฟูจะมียุครบ 25 ปี ในปี พ.ศ. 2558 แม้จะนับเป็นเวลาไม่นานนัก แต่ก็มีเหตุการณ์และเรื่องราว ที่ควรแก่การบันทึกไว้ ความเป็นมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค ล้วนมีเนื้อหาสาระที่สำคัญที่จะเป็นประโยชน์ในการติดตามศึกษา เพื่อการพัฒนาคนของราชวิทยาลัยแพทยศาสตร์ฟื้นฟูแห่งประเทศไทยต่อไป

### การก่อตั้งสมาคมเวชศาสตร์ฟื้นฟู

การทำงานทางการแพทย์ต่อผู้ป่วยต่าง ๆ ในประเทศไทย ทำกันมานานแล้วแต่ยังไม่ได้แพร่หลายมากนัก จนในปี พ.ศ. 2515 ได้มีการประชุมระหว่างแพทย์ที่ปฏิบัติงานสาขาในโรงพยาบาลต่าง ๆ จึงได้จัดตั้งชมรมแพทย์สาขานี้ขึ้น เรียกว่า “ชมรมเวชศาสตร์ฟื้นฟู” มีแพทย์หญิงสุนิตย์ สุทธิสารธรรมากร เป็นนายกชมรม

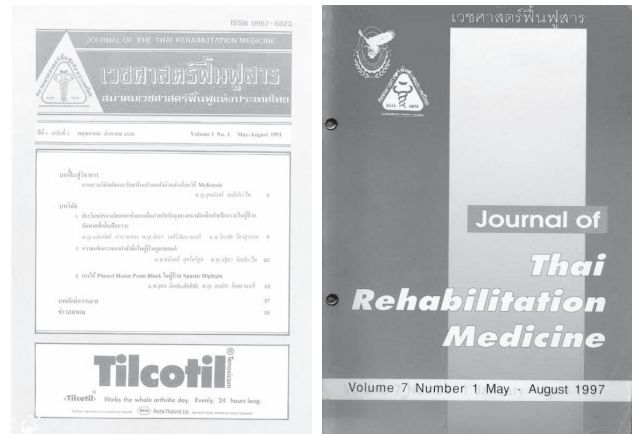
เพื่อให้ทราบความเคลื่อนไหวและกิจกรรมของชมรม กับโรงพยาบาลในกระทรวงสาธารณสุข และโรงเรียนแพทย์ต่าง ๆ จึงได้จัดทำ **จุลสารเวชศาสตร์ฟื้นฟู** ในปี พ.ศ.2526 เป็นฉบับแรก

- บรรณาธิการ            นพ.เกียรติ นาคะเกศ
- กองบรรณาธิการ    นพ.เอกชัย จุลละจาริตต์
- นพ.เยี่ยมมโนภพ บุนนาค
- พญ.ประไพ พัวพันธ์
- นพ.ประพนธ์ เกตุรากาศ



ต่อมา นพ.เกียรติ นาคะเกศ ขอลาออกจากการเป็นบรรณาธิการ พญ.ฉัฐยา จิตประไพ จึงรับหน้าที่ต่อมาโดยต้องการให้มีผลงานต่อเนื่อง และ “ชมรมเวชศาสตร์ฟื้นฟู” ได้เปลี่ยนเป็น “สมาคมเวชศาสตร์ฟื้นฟูแห่งประเทศไทย” ดังนั้นทางจุลสารได้ปรับปรุงหนังสือเป็น “เวชศาสตร์ฟื้นฟู” ในปี พ.ศ. 2534

เนื่องจากมีการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้าน จะได้ให้ความรู้เฉพาะทางทั้งบทความทางวิชาการและงานวิจัยและเพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสลงตีพิมพ์เผยแพร่ต่อไป



ปี พ.ศ. 2539 ได้รับพระมหากรุณาธิคุณรับเอาสมาคมไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงเป็น “ราชวิทยาลัยแพทยเวชศาสตร์ฟื้นฟูแห่งประเทศไทย พล.ต.ต.นพ.ม.ร.ว.ถวัลภากร วรวรรณ (ยศในขณะนั้น) เป็นนายกคนแรก วารสารลงตีพิมพ์บทความวิจัยของแพทย์ประจำบ้านและสมาชิกอย่างต่อเนื่อง ทำให้งานเวชศาสตร์ฟื้นฟูแพร่หลาย เป็นที่รู้จักกันมากขึ้น

ขอเอาบทความพิเศษที่เคยตีพิมพ์ จุลสารเวชศาสตร์ฟื้นฟูในปีที่ ฉบับที่ 2 เดือนเมษายน – มิถุนายน 2526 มาลงดังนี้

### ความเป็นมาของเวชศาสตร์ฟื้นฟูในประเทศไทย<sup>(1)</sup>

โดย นพ.มรว.ถวัลภากร วรวรรณ

ปัจจุบันนี้คำว่า เวชศาสตร์ฟื้นฟู คงจะเป็นคำที่คุ้นหู และรู้จักกันดีพอสมควรในวงการแพทย์ไทย ซึ่งต่างกันอย่างสิ้นเชิงเมื่อครั้ง 20 ปีที่แล้ว ความจริงแล้วการแพทย์ของโลกได้เห็นความสำคัญและเริ่มใช้ความรู้ทางเวชศาสตร์ฟื้นฟูแก่ผู้ป่วยมาแล้วตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 และเห็นคุณค่าอย่างยิ่ง เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 จนได้รวบรวมวิธีการต่าง ๆ เป็นวิชาแขนงหนึ่งขึ้นมาจนกระทั่งทุกวันนี้

สำหรับในประเทศไทยนั้น พอจะรวบรวมสรุปโดยย่อได้ว่า หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีทหารผ่านศึกที่มีร่างกายพิการจำนวนหนึ่งที่ต้องการความดูแลรักษา ทางโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าฯ ซึ่งมีพลตรีนายแพทย์ ขุนประทุม โรคประหาร ซึ่งขณะนั้นเป็นหัวหน้าแผนกเอ็กซเรย์ได้เริ่มต้นให้ผู้พิการรักษาโดยแช่น้ำร้อนในอ่าง ซึ่งประดิษฐ์ขึ้นและออกกำลังกล้ามเนื้อ แขนขา โดยวิธีต่าง ๆ มีถึบจักรยาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ประดิษฐ์ขาเทียมให้ทหารที่ต้องถูกตัดขา

ประมาณ ปี 2490 ศาสตราจารย์นายแพทย์เฟื่อง สัตยสงวน

หัวหน้าหน่วยศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์ แผนกศัลยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ได้พยายามทำขาเทียมให้แก่คนขาขาดชั้นที่ รพ.ศิริราช และต่อมาก็เริ่มรักษาผู้ป่วยข้ออักเสบโดยการอบไฟฟ้า ด้วยเครื่องไฟฟ้า (Short Wave Diathermy) และไฟอินฟราเรด (Infrared)

ปี 2495 เริ่มเปิดหน่วยกายภาพบำบัดที่ รพ.ศิริราช ภายใต้การควบคุมของศาสตราจารย์นายแพทย์เฟื่อง สัตยสงวน โดยมีแพทย์หญิงสุนิตย์ (สิงหนแพทย์) สุทธิสารวรรณกร เป็นแพทย์ประจำบ้านคนแรก ในปีนั้นได้เกิดผู้ป่วยโรคโปลิโอระบาด เป็นจำนวนมากในประเทศไทย และนับเป็นครั้งแรกของประเทศ จึงได้มีการรักษาโดยวิธีทางกายภาพบำบัด กับเด็กป่วยด้วยโรคโปลิโออย่างเต็มที่

ปี 2510 เริ่มมีการสอนวิชา “กายภาพบำบัด” แก่นักศึกษาแพทย์ปีที่ 4 ในคณะแพทยศาสตร์ศิริราช และดำเนินต่อเรื่อยมาจนทุกวันนี้

จนในปี 2503 รพ.ศิริราช จึงได้เปิดตึกศรีสังวาลย์เป็นตึกรักษาผู้ป่วยทางกายภาพบำบัด มีการรักษาตามมาตรฐานทางวิชาการที่ถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์และในปีนั้นคณะแพทยศาสตร์ศิริราช ก็ได้เปิดโรงเรียนกายภาพบำบัด และยังได้เปิดตึกมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการในรพ.ศิริราช ซึ่งเป็นงานสาขากายอุปกรณ์ที่ทันสมัยแห่งแรกในประเทศไทย โดยได้รับการช่วยเหลือในการฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญชาวเยอรมันต่อมาจึงได้มีการสร้างหน่วยงานนี้ไปตามโรงพยาบาลใหญ่อีกหลายแห่ง

ในปี 2515 ได้มีการประชุมระหว่างแพทย์ที่ปฏิบัติงานทางสาขานี้ขึ้นแล้วจัดตั้งชมรมแพทย์สาขานี้ขึ้นว่า “ชมรมเวชศาสตร์ฟื้นฟู” โดยมี แพทย์หญิงสุนิตย์ สุทธิสารวรรณกร เป็นนายกชมรมคนแรก

ในปี 2521 ชมรมเวชศาสตร์ฟื้นฟู ได้ร่วมกับกองวิชาการ กรมการแพทย์เปิดอบรมแพทย์ ในสาขาเวชศาสตร์ฟื้นฟู ระยะสั้น เพื่อขยายความรู้ในด้านนี้ออกสู่ส่วนภูมิภาค โดยกำหนดไว้ว่าจะจัดให้มีการอบรมทุกปี ปีละ 1 ครั้ง โดยใช้ รพ.ประสาธ เป็นสถานที่อบรม

ปี 2522 แพทย์ในชมรมเวชศาสตร์ฟื้นฟูได้ประชุมร่วมกันหลายครั้ง เพื่อเสนอหลักสูตร และหลักเกณฑ์กลางเพื่อฝึกอบรมให้เป็นแพทย์เฉพาะทาง ในสาขาเวชศาสตร์ฟื้นฟู ในปีนั้นแพทย์สภาได้แต่งตั้งแพทย์ในสาขานี้ 10 ท่าน ให้เป็นคณะอนุกรรมการ สอบความรู้ ความชำนาญ ในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม สาขาเวชศาสตร์ฟื้นฟู คณะอนุกรรมการนี้ได้ร่วมพิจารณาแก้ไขหลักสูตรและหลักเกณฑ์ จนเป็นที่ยอมรับจากแพทย์สภา และอนุมัติให้ใช้ฝึกอบรมได้

ปี 2523 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้เปิดโรงเรียนกิจกรรมบำบัด (Occupational therapy) นับเป็นแห่งแรกในประเทศไทย ในสาขานี้

ปี 2524 โดยความร่วมมือระหว่างชมรมเวชศาสตร์ฟื้นฟูกับกองวิชาการกระทรวงสาธารณสุข ได้เปิดอบรมแพทย์ในสาขากายอุปกรณ์ ที่ รพ.ศิริราช มีแพทย์เข้ารับการอบรม 16 ท่าน

หนึ่งในปี 2524 นี้ รพ.เชียงใหม่, รพ.รามธิบดี และ รพ.พระมงกุฎฯ ได้ขอเปิดเป็นสถาบันฝึกอบรม แพทย์ประจำบ้าน เพื่อเป็นแพทย์เฉพาะทางในสาขาเวชศาสตร์ฟื้นฟู และได้รับ

การอนุมัติทั้ง 3 แห่งรพ.รามธิบดีมีแพทย์สมัครเป็นแพทย์ประจำบ้าน 2 ตำแหน่ง ดังนั้นจึงเป็นโรงเรียนแพทย์แห่งแรกที่มีการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้าน ส่วนรพ.พระมงกุฎและโรงพยาบาลเชียงใหม่ เริ่มฝึกอบรมในปี 2526

ในปี 2525 คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ก็ได้รับอนุมัติให้เป็นสถาบันฝึกอบรม แพทย์เฉพาะทาง สาขาเวชศาสตร์ฟื้นฟู นับเป็นแห่งที่ 4

ในปี 2526 สภาอากาศไทยได้เปิดศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟู ขึ้นที่สวนควินวาล จังหวัดสมุทรปราการ นับเป็นศูนย์ใหม่ที่สุด ได้เปิดรับผู้ป่วยตั้งแต่ 15 เมษายน 2526 โดยรับผู้ป่วยที่ส่งไปจากโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันงานด้านนี้เวชศาสตร์ฟื้นฟู ก็ได้เจริญก้าวหน้ามาโดยลำดับ แต่ส่วนใหญ่อยู่ในส่วนกลาง เมื่อเปรียบเทียบกับทางส่วนภูมิภาคแล้ว นับว่ายังมีความต้องการอยู่มาก โดยเฉพาะด้านบุคลากร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะต้องได้รับการสนับสนุน เพื่อผลิตแพทย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูให้ออกไปปฏิบัติงานในจังหวัดที่ยังขาดแคลน ให้งานสาธารณสุขของประเทศไทย สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

หมายเหตุ: บทความนี้ลงตีพิมพ์ตามต้นฉบับเดิม

## การบริหาร

ทางวารสารฯ บริหารงานภายใต้สมาคมเวชศาสตร์ฟื้นฟูแห่งประเทศไทย โดยมีแพทย์หญิงฉัฐยา จิตประไพ เป็นบรรณาธิการและนพ.สาธิต (ป๋นถนวิชัย) วงศ์วิวัฒนานนท์ เป็นบรรณาธิการรอง กองบรรณาธิการมี พญ.กัตติกา (เจียมวราภรณ์) ภูมิพิทักษ์กุล, พญ.นันทิรา คุณานุสนธิ์, พญ.กมลทิพย์ ทศพรพงศ์ (หาญผดุงกิจ), พญ.จิตรา วงศ์วิวัฒนานนท์และพญ.อภิชนา ไชวินทะ<sup>(2)</sup> และได้มีการปรับเปลี่ยนผู้บริหารและคณะทำงานต่อมาเพื่อความเหมาะสม

## บทบาทและหน้าที่

ปัจจุบัน วารสารเวชศาสตร์ฟื้นฟูสารยังคงอยู่เป็นปีที่ 25 ภายใต้ สมาคมเวชศาสตร์ฟื้นฟูแห่งประเทศไทย โดยมี พญ. อภิชนา ไชวินทะ เป็นบรรณาธิการ<sup>(3)</sup> มีวัตถุประสงค์

1. เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการด้วยเวชศาสตร์ฟื้นฟู แก่แพทย์และบุคลากรสาขาต่าง ๆ ทางการแพทย์
2. เผยแพร่ผลงานของแพทย์เวชศาสตร์ฟื้นฟู สมาชิกสมาคมและบุคลากรที่กองบรรณาธิการเห็นควร

ขอแสดงความยินดีต่อสมาชิกของสมาคมเวชศาสตร์ฟื้นฟูแห่งประเทศไทย และราชวิทยาลัยแพทย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูแห่งประเทศไทย ที่มีโอกาสเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ, งานวิจัย ฯลฯ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนต่อไป

## เอกสารอ้างอิง

1. ถวัลภากร วรวรรณ. ความเป็นมาของเวชศาสตร์ฟื้นฟูแห่งประเทศไทย จุลสารเวชศาสตร์ฟื้นฟู 2526; 1(2):1-3
2. ฉัฐยา จิตประไพ. บรรณาธิการแถลง เวชศาสตร์ฟื้นฟูสาร 2540; 7(1):1
3. อภิชนา ไชวินทะ. บรรณาธิการแถลง บริการเวชกรรมฟื้นฟู เวชศาสตร์ฟื้นฟูสาร 2557; 24(3):ค